

تل ابلیس کرمان زادگاه فلزگری پیشرفته جهان

✚ رضا ریاحیان

سرزمین کرمان به دلیل وجود لایه‌های زمین‌شناسی (کمریند سندانج - سیرجان) بهشت معادن ایران از جمله مس محسوب می‌شود. کشف اولین فلز (مس) توسط بشر در دوران روستانشینی (مس و سنگ) تحول عظیمی در ساختار اجتماعی و اقتصادی انسان ایجاد کرده است. تل ابلیس واقع در دشت دشتکار شهرستان بردسیر یکی از روستاهای اولیه در خصوص کشف و فن‌آوری مس در دوران باستان است. در ادامه سلسله یادداشت‌های سفر در لایه‌های تاریخ به این موضوع پرداخته تا به فهمی روشن از آن دست یابیم.

تل ابلیس به فاصله حدود ۵ کیلومتری شهر بردسیر واقع در دشت دشتکار است. نخستین بار (۱۹۳۱ میلادی) سر اورل اشتاین (استاین) وابسته نظامی کنسولگری انگلیس در کرمان از تل ابلیس بازدید و متعاقب آن در تابستان سال ۱۳۴۳ شمسی (۱۹۶۴ میلادی) این مکان توسط آقای جوزف کالدول باستان‌شناس سرشناس از موزه ایالت ایلی‌نوی آمریکا مورد کاوش باستان‌شناسی قرار گرفت.

در گروه باستان‌شناسی تل ابلیس دو نفر از باستان‌شناسان برجسته و فقید ایرانی آقایان مرحوم دکتر صادق ملک‌شهمیرزادی و دکتر رحیم صراف و سرکارگرم محلی آقای اسعدالله گرکانی نیز حضور داشته‌اند. اشتاین ارتفاع تل ابلیس را حدود ۱۱ متر از سطح زمین‌های اطرف و طول ۱۱۰ متر و عرض ۹۵ متر برآورد کرده است که متاسفانه حدود ۴۰ سال بعد هنگامی که کالدول از این تپه بازدید کرد به صحنه دلخراشی روبرو شد؛ به‌طوری‌که کشاورزان محلی اقدام به برداشت خاک این مکان باستانی کرده و بخش‌های زیادی از آن را تخریب و به زمین کشاورزی انتقال داده بودند و شکل ظاهری تپه به صورت هندوانه توخالی شده بود.

کالدول در هفت ناحیه از تل ابلیس کاوش باستان‌شناسی انجام داد که حاصل این مطالعات شناسایی آثار از دوران

نوسنگی (آغاز روستانشینی)، مس و سنگ (روستانشینی) و عصر آهن است. این تپه دارای هفت لایه تاریخی فرهنگی که بر پایه گونه سفالی بدست آمده از آن تفکیک و بر پایه اسامی مکان‌های جغرافیایی منطقه نام‌گذاری شده به این صورت لایه صفر (لاله زار)، لایه ۱۱ (بردسیر)، لایه ۱۲ (ابلیس)، لایه ۱۳ (دشتکار)، لایه ۴ (علی‌آباد)، لایه ۵ (مشیز)، لایه ۶ (نجف‌آباد) ولایه ۷ (حیدرآباد) می‌باشد. نویافته‌های بدست آمده از تل ابلیس شاخص‌های دوران روستانشینی ایران را نشان می‌دهد؛ به‌طوری‌که در بخش معماری استفاده از دیوار پشتیبان، گونه‌های سفالی استفاده از چرخ سفالگری (اولین اختراع بشر) و نقوش آنها نشانه‌هایی از هنر، پیکرک‌های حیوانی نشانه‌هایی از باورهای مذهبی و کوره و بوت‌های ذوب فلز فرایند تولید مس را ارائه می‌کند.

در محافل علمی باستان‌شناسی تل ابلیس بیشتر با فرایند تولید مس شناخته می‌شود. در خصوص پیشینه فلزگری در جهان اظهار نظرهای متفاوتی وجود دارد؛ به‌طوری‌که گروهی از محققین، قدیمی‌ترین کاربرد آتش برای تولید فلز را در دهکده چاتال هویوک (کاتال هویوک) واقع در ترکیه امروزی (آسیای صغیر) در حدود شش هزار سال قبل از میلاد دانسته‌اند و برخی دیگر منطقه تیمنا در فلسطین را زادگاه فلزگری جهان در نظر گرفته‌اند. با کشف بوت‌های فلزی در تل ابلیس درپچه تازه‌ای در خصوص

مدیرعامل انجمن دیده‌بان میراث کارمانیا خبر داد؛

تعرض به خانه تاریخی نصرت‌الممالک اختیارآباد!

گروه جامعه: مدیرعامل انجمن دیده‌بان میراث کارمانیا با هشدار نسبت به ساخت یک سازه جدید و ناهماهنگ در بافت تاریخی مصوب شهر اختیارآباد، از خدشه‌دار شدن حریم و منظر خانه تاریخی ثبت ملی «نصرت‌الممالک» خبر داد و تأکید کرد: «تداوم این‌گونه مداخلات، اصالت و هویت بافت‌های تاریخی را با تهدیدی جدی مواجه می‌کند.

امید ابراهیمی، از شکسته شدن حریم و منظر بافت تاریخی مصوب و خانه تاریخی نصرت‌الممالک شهر اختیارآباد در کرمان خبر داد و افزود: این خانه تاریخی ثبت ملی شده و متعلق به یکی از اربابان دوره قاجار در منطقه بوده است.

به گزارش ایسنا، وی همچنین گفت: خانه نصرت‌الممالک از نظر معماری و تزئینات، بنایی بسیار ارزشمند محسوب می‌شود، و از ویژگی‌های منحصربه‌فرد این بنا، تزئینات گچی خاص و نقش برجسته‌هایی است که روی ستون‌ها دیده می‌شود. از جمله نقش یک بز با شاخ‌های طبیعی که جلوه‌ای کم‌نظیر به بنا بخشیده است.

مدیرعامل انجمن دیده‌بان میراث کارمانیا ادامه داد: در حال حاضر، این خانه تاریخی توسط بخش خصوصی و با سرمایه‌گذاری آقای مهندس حسینی در حال مرمت است. در مجاورت این بنا، حمام تاریخی عامری قرار دارد که آن نیز ثبت ملی شده است. متاسفانه، دقیقاً در فضای میان این دو بنای تاریخی و روبه‌روی آن‌ها، سازه‌ای جدید در حال احداث است. مشخص نیست این پروژه توسط چه نهادی اجرا می‌شود، اما احتمالاً شهرداری یا شورای شهر اختیارآباد متولی آن

استان کرمان و همچنین وزارت میراث فرهنگی انتظار می‌رود هرچه سریع‌تر نسبت به تعیین عرصه و حریم بناهای ثبت ملی اقدام کرده و نظارت جدی‌تری بر ساخت‌وسازها اعمال کنند.

وی افزود: بافت‌های تاریخی که به تصویب رسیده‌اند، ذاتاً نیازمند کنترل و پایش دقیق فعالیت‌های عمرانی هستند. همچنین انتظار می‌رود شهرداری‌ها و شوراهای شهر همکاری مؤثرتری با میراث فرهنگی داشته باشند؛ موضوعی که متاسفانه در حال حاضر به‌درستی محقق نمی‌شود.

ابراهیمی توضیح داد: نبود حریم مصوب و بی‌توجهی به ضوابط بافت تاریخی، همان فاجعه‌ای را رقم زده که امروز درباره خانه تاریخی کاظمی شاهد آن هستیم؛ خانه‌ای که در دل بافت تاریخی شهر کرمان قرار دارد، اما در مجاورت آن ساختمان‌های جدید احداث شده و از هر سو در محاصره ساخت‌وساز قرار گرفته است، به‌طوری‌که تمامی حریم‌ها و مناظر بصری آن از بین رفته‌اند.

تکلیف میدان شورا همچنان در تعلیق است؛ شهردار کرمان: تابع رای شورای ترافیک هستیم

گروه جامعه: حدود ۶ ماه از آغاز اجرای طرح ترافیکی میدان شورا در شهر کرمان می‌گذرد. این طرح که با یکطرفه‌سازی خیابان‌های اطراف میدان همراه شد، همچنان محل بحث کارشناسی و مورد انتقاد شهروندان است. با وجود مخالفت صریح معاون سابق عمرانی استاندار کرمان با این طرح و در حالی که شهروندان برای بازگشت به وضع سابق لحظه‌شماری می‌کنند، شهردار کرمان تصمیم‌گیری نهایی در این باره را منوط به نظر شورای ترافیک استان دانست.

به نقل از ایرنا، میدان شورا که توسط نهادهای مهمی مانند استانداری و شهرداری کرمان احاطه شده است، محل عبور حجم زیادی از ترافیک در محدوده مرکزی شهر کرمان به‌ویژه در ساعات اداری است.

این میدان در فاصله کوتاهی از میدان بسیج واقع شده است و در پیرامون آن ۲ بیمارستان مهم شهر کرمان نیز واقع شده‌اند. وجود حسینیۀ ثارالله و پارک شورا بر تردد شهروندان در این محدوده افزوده است. از اواسط شهریورماه امسال بود که شهرداری اعلام کرد برخی مسیرهای پیرامون این میدان یک‌طرفه می‌شود. همزمان با این اقدام ترافیکی، بهسازی میدان شورا و پیرامون آن به گونه‌ای که برای اجرای برنامه‌های اجتماعی و جشن‌ها و مراسم مناسب شود نیز آغاز شد.

مدت زیادی از یکطرفه‌سازی خیابان‌های اطراف میدان نگذشته بود که صدای اعتراض بسیاری از کسبه و اهالی محله‌های آن حوالی بلند شد چرا که آذروفت برایشان سخت شد. کسبه می‌گویند که بخش زیادی از مشتریان خود را با یکطرفه شدن خیابان‌ها از دست داده‌اند.

به دنبال این شرایط، اوایل دی ماه امسال، سیدمصطفی آیت‌اللهی موسوی معاون عمرانی سابق استاندار کرمان اعلام کرد که این خیابان‌ها باید به وضعیت سابق برگردد.

پس از این، انتظاری در شهروندان کرمان ایجاد شد که این طرح متوقف شود. با وجود گذشت حدود ۲ ماه از این اظهارنظر، تصمیم جدیدی درباره طرح میدان شورا گرفته نشده است.

شهردار کرمان روز سه شنبه ۲۸ بهمن ماه در پاسخ به این پرسش خبرنگار ایرنا که بالاخره سرنوشت این طرح چه خواهد شد؟ گفت: در مراکز استان‌ها و کلانشهرها شورای ترافیک درباره مسائل و طرح‌های ترافیکی تصمیم می‌گیرد و قائم به شخص نیست، نه من شهردار و نه هیچ‌یک از اعضا نمی‌توانیم اظهارنظر شخصی داشته باشیم و تصمیم نهایی براساس خرد جمعی در این شورا گرفته می‌شود.

محسن توپسرکانی افزود: بعد از اجرای طرح، ما را مکلف کردند تا نتایج آن را بررسی کنیم و نظرسنجی را انجام دهیم، این اتفاق افتاده و نتایج به شورا ارجاع شده است.

وی تصریح کرد: هرچه که شورای ترافیک تصمیم بگیرد ما باید تمکین کنیم.

بنا به گزارشی که شهردار کرمان داد، تصمیم‌گیری درباره میدان شورا فعلاً در حالت تعلیق و بلا تکلیفی است. حال باید منتظر ماند تا مشخص شود که آیا داده‌هایی که شهرداری کرمان به شورای ترافیک استان ارائه کرده، بر طبل بازگشت وضعیت این محدوده شهر به عقب می‌کوبد یا بر تداوم خیابان‌های یک‌طرفه‌ای که زندگی را برای اهالی این محدوده دشوار کرده است.

حناچی عضو راهبردی وزارت میراث فرهنگی مطرح کرد؛

بافت تاریخی کرمان می‌تواند موتور توسعه شهری باشد

گروه جامعه: عضو راهبردی وزارت میراث فرهنگی بافت تاریخی شهر کرمان گفت: بافت تاریخی شهر کرمان می‌تواند به‌عنوان موتور محرک توسعه شهری عمل کند. اگر به دنبال مشاهده معماری اصیل ایرانی اسلامی هستیم، این ویژگی به‌روشنی در بافت تاریخی کرمان قابل مشاهده است و نباید اجازه داد این پتانسیل‌های منحصربه‌فرد از بین برود.

پیروز حناچی یکشنبه ۲۶ بهمن در نشست شورای راهبردی میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان کرمان با اشاره به جایگاه ممتاز کرمان در میراث جهانی اظهار کرد: اهمیت آثار ثبت جهانی زمانی آشکار می‌شود که بدانیم استان کرمان در زنجیره ثبت جهانی باغ‌های ایرانی با باغ شاهزاده، به‌عنوان اثری منحصربه‌فرد در سطح جهان شناخته می‌شود. به نقل از ایسنا، وی افزود: در پرونده ثبت جهانی کاروانسراهای ایران نیز، دست کم دو کاروانسرای این استان به ثبت رسیده است، موضوعی که نشان‌دهنده ظرفیت بسیار بالای کرمان در حوزه میراث فرهنگی است.

حناچی با اشاره به افاق ۱۴۰۵ مطرح‌شده از سوی استاندار کرمان اظهار کرد: چشم‌انداز شهری در واقع به معنای داشتن یک آرزوی خوب، دست‌یافتنی و مشترک است. آرزویی که همه اجزا و عوامل مؤثر شهر برای رسیدن به آن هم‌راستا تلاش کنند. اگر بدانیم کرمان قرار است در افاق تعیین‌شده به کجا برسد، می‌توانیم تصویر روشنی از آینده شهر ترسیم کرده و تمامی برنامه‌ها و اقدامات را در مسیر تحقق آن تنظیم کنیم.

وی بیان کرد: تعریف چنین چشم‌اندازی این امکان را فراهم می‌کند که اقدامات مغایر با راهبردهای توسعه متوقف شده و همه تصمیمات در جهت تحقق اهداف کلان شهر سامان یابد. چشم‌انداز، رویا نیست، بلکه هدفی دست‌یافتنی است که البته نیازمند تلاش ویژه و اراده جمعی است.

عضو شورای راهبردی وزارت میراث فرهنگی با اشاره به اقدامات انجام‌شده در شهر کرمان گفت: برخی اقدامات مثبت در شهر نشان می‌دهد که این اراده و ظرفیت وجود دارد. ثبت ملی یکی از هتل‌های شاخص کرمان و قابلیت جهانی شدن آن، نمونه‌ای از پتانسیل‌های بالفعل شهر است که باید به‌درستی تجهیز و تقویت شود.

وی کرمان را از شهرهای برخوردار از مزیت‌های خاص تاریخی و تمدنی دانست و افزود: کرمان در مسیر جاده ابریشم قرار داشته و یکی از مراکز مهم تمدنی ایران به‌شمار می‌رود. ارزش این شهر به قدمت، هویت و بافت تاریخی آن است. بافتی که علی‌رغم برخورداری از استخوان‌بندی قوی، در سال‌های گذشته آسیب‌هایی را متحمل شده است.

حناچی تأکید کرد: بافت تاریخی شهر کرمان می‌تواند به‌عنوان موتور محرک توسعه شهری عمل کند. اگر به دنبال مشاهده معماری اصیل ایرانی-اسلامی هستیم، این ویژگی به‌روشنی در بافت تاریخی کرمان قابل مشاهده است و نباید اجازه داد این پتانسیل‌های منحصربه‌فرد از بین برود.

وی با اشاره به ثبت ۱۰ اثر جهانی در استان کرمان بیان کرد: باغ شاهزاده و دیگر آثار ثبت جهانی، تنها نمونه‌ای از ثروت عظیم فرهنگی این استان هستند، ثروتی که هم از قدرت و هم از قدمت برخوردار است و مشابه آن در بسیاری از نقاط جهان وجود ندارد. عضو شورای راهبردی وزارت میراث فرهنگی با قدردانی از نگاه توسعه‌محور استاندار کرمان گفت: حضور و نگاه محمدعلی طالبی به آینده شهر کرمان ارزشمند است و مدیران و فرهیختگان استان نیز باید در این مسیر نقش‌آفرینی کنند. امیدوارم با هماهنگی و حمایت همه‌جانبه، سال‌ها بعد بتوانیم به ثمر نشستن این تلاش‌ها افتخار کنیم و کرمان را در جایگاهی شایسته‌تر ببینیم.